WSTĘP

Przedmiotem badań, których rezultaty przedstawiono w zeszycie naukowym, są wybrane zagadnienia finansów publicznych. W artykułach zamieszczonych w zeszycie podjęto próbę nie tylko diagnozy aktualnego stanu finansów publicznych, lecz również przedstawiono najważniejsze dylematy i wyzwania, którym muszą one sprostać w najbliższej i dalszej przyszłości w związku z kryzysem czy też globalizacją. Ich przedmiotem są przede wszystkim problemy finansów publicznych w Polsce. Uwzględnia się w nich jednak członkostwo naszego kraju w Unii Europejskiej. Jedynie kilka artykułów poświęconych jest niektórym zagadnieniom finansów UE, analizie porównawczej finansów publicznych państw UE i podstawom teoretycznym opodatkowania.

Mimo zróżnicowanej tematyki artykuły zamieszczone w zeszycie naukowym nie wyczerpują problematyki finansów publicznych. Z założenia ich tematyka jest różnorodna, wybiórcza i selektywna, wynikająca z odmiennych zainteresowań badawczych poszczególnych autorów. Prezentowane są w nich wyniki badań naukowych specjalistów z zakresu finansów publicznych z większości ośrodków akademickich w Polsce. W artykułach nie udało się uniknąć pewnych powtórzeń. Pozytywnie należy ocenić różnice w podejściu do niektórych kwestii. Zróżnicowana jest również długość badanego okresu. W niektórych artykułach rozpatrywane są bardziej ogólne zagadnienia finansów publicznych, w innych przedmiotem analizy są kwestie bardziej szczegółowe. Zeszyt zawiera 53 artykuły i jest podzielony na pięć części. Obejmują one zagadnienia ogólne finansów publicznych, budżetu państwa, finansów jednostek samorządu terytorialnego, podatków i polityki fiskalnej oraz pomocy publicznej i partnerstwa publiczno-prywatnego. Proporcje między poszczególnymi częściami nie zostały zachowane, co wynika z nierównomiernego rozłożenia zainteresowań badawczych autorów artykułów na wymienione już zagadnienia finansów publicznych. Najwięcej artykułów poświęconych jest problematyce finansów jednostek samorządu terytorialnego oraz podatków i polityki fiskalnej. Zwraca uwagę znikome zainteresowanie autorów zagadnieniami gospodarki finansowej podmiotów sektora finansów publicznych.

W części pierwszej, dotyczącej zagadnień ogólnych, przedstawiono między innymi instrumenty antykryzysowej polityki finansowej państwa, korzyści ekonomiczne i społeczne z członkostwa Polski w UE, problemy finansów publicznych z perspektywy zabezpieczenia społecznego i kontrowersje wokół zaciągania długu

publicznego. Przeprowadzono w niej także analizę porównawczą finansów publicznych w państwach w UE oraz przedstawiono kwestię decentralizacji wydatków publicznych i finansowania działań zewnętrznych UE.

Druga część zeszytu dotyczy problematyki najważniejszego funduszu publicznego, jakim jest budżet państwa. Przedstawiono w niej między innymi zagadnienia planowania budżetowego i alokacji dochodów budżetu państwa. Ponadto podjęto próbę oceny wpływu reformy emerytalnej na budżet państwa i możliwości spełnienia konwergencyjnego kryterium deficytu budżetowego w warunkach kryzysu.

Najbardziej obszerna część zeszytu jest poświęcona problematyce finansów jednostek samorządu terytorialnego. Przedstawiono w niej zagadnienia wartościowania działalności tego samorządu i normatywny model źródeł jego dochodów, a także wieloletnie prognozowanie i planowanie w jednostkach samorządu terytorialnego. Aż sześć artykułów umieszczonych w tej części dotyczy problematyki zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego. Ponadto ich przedmiotem są kwestie udziału jednostek samorządu terytorialnego na rynku kapitałowym i zarządzania ryzykiem w tych jednostkach. Wreszcie przedstawiono w nich wpływ spowolnienia wzrostu gospodarczego na gospodarkę finansową gmin i oceniono, w jakim stopniu działalność nadzorcza i opiniodawcza regionalnych izb obrachunkowych przyczynia się do zwiększenia efektywności zarządzania finansami jednostek samorządu terytorialnego.

Przedmiotem części czwartej zeszytu są podatki i polityka fiskalna. Przedstawiono w niej między innymi współczesne trendy i wyzwania polityki podatkowej w państwach UE oraz dylematy wyboru miejsca opodatkowania transakcji wewnątrzwspólnotowych, a także polskie i unijne rozwiązania w zakresie VAT oraz ich skutki dla podmiotów gospodarczych. Ponadto przeprowadzono analizę, nie tylko zagadnień konkurencji podatkowej oraz opodatkowania pracy i płacowego klina podatkowego, lecz również zjawiska „zimnej" progresji w podatku dochodowych od osób fizycznych. Analizie poddano także podatki majątkowe, w tym podatek rolny i podatek od środków transportowych. Określono również wpływ wolności na system podatkowy i oceniono zasadę zdolności płatniczej z punktu widzenia paradygmatu użyteczności dochodu.

W ostatniej części zeszytu rozpatrywane są kwestie pomocy publicznej i partnerstwa publiczno-prywatnego. Oceniono w niej między innymi znaczenie dotacji i subsydiów podatkowych w systemie pomocy publicznej w Polsce oraz wpływ wsparcia finansowego osób bezrobotnych na rozwój małych i średnich przedsiębiorstw w Niemczech. Ponadto przeprowadzono na przykładzie Polski analizę pomocy publicznej na cele ochrony środowiska z uwzględnieniem prawa wspólnotowego. Część ta zawiera także analizę porównawczą partnerstwa publiczno-prywatnego w ujęciu Europejskiej Komisji Gospodarczej ONZ i według polskich przepisów. Poruszana jest w niej również kwestia ryzyka wynikającego z partnerstwa publiczno-prywatnego w zarządzaniu publicznym i w dziedzinie imprez sportowych.

Jako redaktor naukowy zeszytu lekturę zamieszczonych w nim artykułów polecam przede wszystkim nauczycielom akademickim, praktykom, działaczom administracji rządowej i samorządowej oraz studentom zainteresowanym problematyką szeroko rozumianych finansów publicznych. Zeszyt pozwala zapoznać się i ocenić wyniki ostatnio przeprowadzonych badań zagadnień finansów publicznych w najważniejszych ośrodkach akademickich w Polsce.

Poznań, 19 kwietnia 2010 r. *Tadeusz Juja*